

23. 4. 2004

ID: 25366

Nemovitost, získaná na základě přídělové listiny

Je-li příděl v podílovém spoluvlastnictví, pak vzdání se přídělu, učiněné jen jedním z přídělců - podílových spoluvlastníků - má za následek zánik spoluvlastnického práva pouze tohoto přídělce.

Je-li příděl v podílovém spoluvlastnictví, pak vzdání se přídělu, učiněné jen jedním z přídělců - podílových spoluvlastníků - má za následek zánik spoluvlastnického práva pouze tohoto přídělce.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 22 Cdo 1977/2001, ze dne 8.4.2003)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobce K. S., zastoupeného advokátkou, proti žalovaným: 1) obci Č., zastoupené advokátem, 2) J. k. - TJ Č., zastoupenému Mgr. G. P., jako obecnou zmocněnkyní, 3) M. K. a 4) M. K., o určení vlastnictví, vedené u Okresního soudu v Českém Krumlově pod sp. zn. 6 C 836/2000, o dovolání žalovaných 1), 3) a 4) proti rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 11. dubna 2001, č. j. 7 Co 644/2001-290, tak, že rozsudek Okresního soudu v Českém Krumlově ze dne 15. ledna 2001, č. j. 6 C 836/2000-264, pokud jím bylo určeno „že zemřelý J. S. a zemřelá F. S., byli ke dni úmrtí, to je 9. 3. 1970 J. S., 1. 7. 1972 F. S., podílovými spoluvlastníky části pozemkových parcel číslo 124/1 - ostatní plocha, číslo 129 - ostatní plocha, 128 - zastavěná pl., 130/1 - zastavěná pl., vzniklých z původní pozemkové parcely číslo 31 - zastavěná pl. a z parcely číslo 679/3 - pastviny, části parcely číslo 195/3 - zastavěná plocha a 190/1 - ostatní plocha, vzniklých z původní pozemkové parcely číslo 779/10 - louka, vše v k. ú. Č., které jsou dnes v držení Obce Č., části parcely 247/4 - ostatní plocha, 247/29 - rybník a celých parcel číslo 247/33 - zastavěná plocha, 247/34 - zastavěná plocha a 247/35 - zastavěná plocha, které vznikly z původní pozemkové parcely 695/3 v k. ú. Č., dnes v držení M. a M. K. a to každý s podílem ideální " celku", a rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 11. dubna 2001, č. j. 7 Co 644/2001-290, se zrušují a věc se v tomto rozsahu vrací Okresnímu soudu v Českém Krumlově k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Žalobce se domáhal určení, že jeho rodiče, J. a F. S., k datu svého úmrtí vlastnili ve výrocích vyjmenované nemovitosti. Uváděl, že na určení má naléhavý právní zájem, neboť jeho rodiče nejsou v katastru nemovitostí vedeni jako vlastníci nemovitostí a bez navrženého rozhodnutí není možno dodatečně projednat dědictví. Rodiče nemovitosti získali tzv. přídělovou listinou ze 17. 5. 1948. Na základě prohlášení o vzdání se přídělu z 30. 9. 1960 ve prospěch státu bylo v příslušné pozemkové knize vloženo vlastnické právo pro stát, ale prohlášení o vzdání se přídělu podepsal pouze J. S., nikoliv také F. S. Proto vlastnictví sporných nemovitostí nikdy na stát nemohlo přejít.

Okresní soud v Českém Krumlově (dále jen „soud prvního stupně“) rozsudkem ze dne 15. ledna 2001, č. j. 6 C 836/2000-264, výrokem v odstavci prvním určil, „že zemřelý J. S. a zemřelá F. S., byli ke dni úmrtí, to je 9. 3. 1970 J. S., 1. 7. 1972 F. S., podílovými spoluvlastníky části pozemkových

parcel číslo 124/1 - ostatní plocha, číslo 129 - ostatní plocha, 128 - zastavěná pl., 130/1 - zastavěná pl., vzniklých z původní pozemkové parcely číslo 31 - zastavěná pl. a z parcely číslo 679/3 - pastviny, části parcely číslo 195/3 - zastavěná plocha a 190/1 - ostatní plocha, vzniklých z původní pozemkové parcely číslo 779/10 - louka, vše v k. ú. Č., které jsou dnes v držení Obce Č., části parcely 247/4 - ostatní plocha, 247/29 - rybník a celých parcel číslo 247/33 - zastavěná plocha, 247/34 - zastavěná plocha a 247/35 - zastavěná plocha, které vznikly z původní pozemkové parcely 695/3 v k. ú. Č., dnes v držení M. a M. K. a to každý s podílem ideální " celku". Výrokem v odstavci druhém zamítl ve vztahu k žalovanému 2) žalobu, „aby soud určil, že zemřelý J. S. a zemřelá F. S. byli k datu svého úmrtí vlastníky části parcely 190/3 a celé parcely 190/2 - zastavěná pl., které vznikly z původní pozemkové parcely 779/10 - louka v k. ú. Č., dnes v držení J. k. - TJ Č.“. Výrokem v odstavci třetím zamítl ve vztahu ke všem žalovaným žalobu, „aby soud určil, že pozemky jsou předmětem dědictví po zemřelých J. a F. S.“. Dále rozhodl o nákladech řízení. Soud prvního stupně vyšel ze skutečnosti, že žalobcovi rodiče nabyli vlastnictví ke sporným nemovitostem přídělem, a protože prohlášení o vzdání se přídělu žalobcova matka nepodepsala (to za ni podepsal patrně jeho otec), jejich vlastnictví nezaniklo. Vlastnické právo nepřešlo na žalované ani vydržením; v tomto směru odkázal na ve věci dříve vydaný rozsudek Nejvyššího soudu z 12. 1. 2000, sp. zn. 28 Cdo 96/98. K námitce překážky věci rozhodnuté, kterou žalovaní vznášeli s odkazem na rozhodnutí, vydané v restitučním řízení, konstatoval, že i když žalobce uplatnil nárok na vydání věci podle zvláštního (restitučního) předpisu, může se dovolávat ochrany vlastnického práva podle občanského zákoníku.

Krajský soud v Českých Budějovicích jako soud odvolací rozsudkem ze dne 11. dubna 2001, č. j. 7 Co 644/2001-290, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku v odstavci prvním a nedotčeným jej ponechal ve výroci o zamítnutí žaloby v odstavcích druhém a třetím. Dále rozhodl o nákladech řízení. Konstatoval, že v řízení postupoval podle občanského soudního řádu ve znění účinném po 1. 1. 2001. Odvolací soud se ztotožnil s právními závěry soudu prvního stupně. Konstatoval, že v dané věci lze postupovat podle obecných právních předpisů, dále že projednání věci nebrání překážka věci rozhodnuté a že nedošlo k vydržení vlastnického práva na straně žalovaných; v tomto směru byl vázán právním názorem Nejvyššího soudu vysloveným v rozsudku z 12. 1. 2000, č. j. 28 Cdo 96/98-198. Se soudem prvního stupně se ztotožnil i v názoru, že na podání žaloby prokázal žalobce naléhavý právní zájem.

Proti rozsudku odvolacího soudu podává žalovaná 1) dovolání, jehož přípustnost opírá o § 237 odst. 1 písm. b) občanského soudního řádu účinného po novele provedené zákonem č. [30/2000](#) Sb. (dále jen „OSŘ“). Uplatňuje dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) OSŘ. Namítá, že v dané věci představuje zákon č. [229/1991](#) Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění pozdějších předpisů (dále „zákon o půdě“), primární normu a teprve pokud neobsahuje výslovnou úpravu určité otázky, je možno aplikovat normy jiné. V daném případě byly nároky žalobce řešeny speciálním právním předpisem a příslušný orgán ve své kompetenci vydal pravomocné rozhodnutí. K nesprávnému právnímu posouzení došlo i pokud jde o opodstatněnost žaloby na určení podle § 80 písm. c) OSŘ, neboť žalobce neprokázal naléhavý právní zájem na takovém určení, když mohl podat žalobu na splnění určité právní povinnosti, a to na vyklizení. Naléhavost právního zájmu na určení vlastnického práva nelze spatřovat v zájmu žalobce na provedení zápisu vlastnického práva v katastru nemovitostí pro zemřelé osoby, s tím, že by se soud zabýval toliko vlastnictvím nemovitostí k datu jejich úmrtí, tedy bez ohledu na skutečnosti, k nimž došlo až do podání žaloby, resp. do současnosti. Za účelem dodatečného projednání dědictví pak není nutné provedení zápisu vlastnického práva zemřelých osob do katastru nemovitostí, ale postačí např. odůvodnění rozsudku. Odvolací soud nesprávně posoudil i otázku vydržení vlastnického práva, odkazoval-li na závěry Nejvyššího soudu, uvedené v rozhodnutí pod sp. zn. 28 Cdo 96/98, které nepochopil. Nejvyšší soud dospěl k závěru, že otázka dobré víry, jako jednoho z předpokladů nabytí

vlastnického práva vydržením, nebyla v předcházejícím řízení prokazována. Dovolatelka se snažila dokázat okolnosti svědčící o přesvědčení nabyvatele - čl. státu - o oprávněnosti držby sporných nemovitostí, navrhla-li provést znalecký posudek k porovnání podpisu paní F. S. na vzdání se přídělů s podpisem na listině návrhu přídělů. Podpisy jsou identické a pan S. provedl podpis za paní S. i na této listině. Oba obdrželi usnesení soudu sp. zn. Cd 165/62 o povolení vkladu ve vložce č. 193 pozemkové knihy a proti tomuto usnesení, ač mohli, se neodvolali. Nikdy v budoucnu se svých práv k předmětným pozemkům nijak nedomáhali. Stát proto byl oprávněným držitelem pozemků a nic neprokazuje pochybnost o dobré víře jejich držby. Pan S. svoji manželku běžně zastupoval, a to i při podepisování listin týkajících se přídělů, a paní S. vzdání se přídělů takto schválila. Odvolací soud nesprávně posoudil i otázku překážky věci rozhodnuté. Z výroku rozhodnutí Okresního úřadu, okresního pozemkového úřadu Č. K. č. j. PÚ 23948/95 s právní mocí od 9. 6. 1995 plyne, že pan K. S. není vlastníkem předmětných nemovitostí a výrok rozhodnutí o dědictví v případě vyhovění žalobnímu návrhu žalobce by tedy opět řešil vlastnictví pana K. S. ke stejným nemovitostem. Žaloba na určení proto není na místě a neexistuje tudíž naléhavý právní zájem na takovém určení. Soud nemůže zmíněné rozhodnutí správního orgánu zrušit, ale ani pominout jeho existenci a tento výrok musí respektovat. Navrhuje proto, aby dovolací soud zrušil rozsudky soudu prvního stupně i soudu odvolacího a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Dovolání proti rozsudku odvolacího soudu podávají i žalovaní 3) a 4) a jeho přípustnost opírají o § 237 odst. 1 písm. b), resp. c) OSŘ. Uplatňují dovolací důvody podle § 241a odst. 2 písm. a) a b) OSŘ. Skutkový stav shrnuli připomenutím, že právní předchůdci žalobce získali sporné nemovitosti v rámci přidělového řízení, aniž by za příděl zaplatili přidělovou cenu. Pozemky pak vložili do jednotného zemědělského družstva, které bylo v roce 1960 zrušeno a na pozemcích začal hospodařit státní statek. V souvislosti s tím proběhlo vzdání se přídělů, které žalobce zpochybňoval tím, že listinu o tom podepsal toliko jeho otec a nikoliv již jeho matka. Poté se v rámci restituce dožadoval jejich vydání, přičemž příslušný úřad o tom rozhodl negativně s odkazem na § 11 odst. 1 písm. c) zákona o půdě s tím, že mu budou vydány bezplatně náhradní pozemky. Toto správní rozhodnutí bylo potvrzeno rozsudkem Krajského soudu v Českých Budějovicích pod sp. zn. 10 Ca 36/94 a nabylo právní mocí 29. 6. 1994. Poté sporné pozemky získal žalovaný 3) smlouvou s P. f. ČR č. 23/94 z 19. 8. 1994 do výlučného vlastnictví a později přešla polovina nemovitostí na žalovanou 4). Ve vztahu k žalovaným 3) a 4) se soudy nevypořádaly se skutkovou otázkou, když nezkoumaly způsob a nabytí pozemků těmito žalovanými, ani s tím, že zmíněným aktem bylo rozhodnuto tak, že žalobce byl ve skutečnosti oprávněnou osobou ve vztahu k pozemkům nacházejícím se v držbě žalovaných 3) a 4), neboť mu bylo přiznáno právo na náhradní pozemky podle § 11 odst. 2 zákona o půdě. Kdyby soudy tuto skutečnost řádně zjistily, musely by dospět k závěru, že žalovaní 3) a 4) nejsou ve věci pasivně legitimováni nebo je žaloba vůči nim nedůvodná, resp. zbytečná. Dále namítají, že ve smyslu § 133 a § 134 občanského zákoníku z roku 1950 mohl jednotlivý spoluvlastník se svým dílem nakládat samostatně a ohledně práv a povinností k celku byli spoluvlastníci oprávněni a zavázáni společně a nerozdílně. Pokud se nedohodli, rozhodoval soud. Soudy měly zkoumat otázku, zda v daném případě byla za života přídělčů jimi uplatněna žaloba na neplatnost právního úkonu, založená na vzdání se přídělů. Tím se ale soudy nezabývaly a aniž to zdůvodnily, konstatovaly, že stát nebyl držitelem v dobré víře. Jestliže Nejvyšší soud v dovolacím rozsudku rozebíral otázku vydržení, pak právě z tohoto hlediska. Namítají, že byť by byl zjištěn nesouhlas vůle matky žalobce se vzdáním se přídělů nebo že by její podpis byl nahrazen podpisem otce žalobce, a vzdání se přídělů bylo ze strany otce v pořádku, pak nejméně jedna polovina nemovitostí přešla na stát a nebylo by možné rozhodnout o vlastnictví sporných nemovitostí v jejich celku. Nikdy totiž nebylo zpochybněno, že žalobcův otec, byť by to bylo i proti vůli jeho manželky, vzdání se přídělů podepsal dobrovolně. Pak ale soudy nerozhodly správně. V tomto směru odkazují na § 44 a § 142 občanského zákoníku z roku 1950 a nešlo tedy o neplatný právní úkon jako celek. Právně významnou skutečností je i rozsudek Krajského soudu České Budějovice sp. zn. 10 Ca 36/94, kterým nastala překážka věci rozhodnuté. S touto otázkou se soudy vypořádaly pouze v tom směru, že toto rozhodnutí včetně správního rozhodnutí mu předcházejícího,

bylo vydáno na základě jiného právního předpisu a věc nutno řešit podle předpisů obecných. Byla-li žaloba podána, aby soud konstatoval něco, co již konstatováno bylo v jiném řízení, pak nebyl dán naléhavý právní zájem žalobce na určení vlastnického práva svých právních předchůdců a vůči žalovaným 3) a 4) mělo jít o žalobu na vydání, když v rámci určovací žaloby nešlo o osoby pasivně legitimované. Dovolací soud by tedy měl vyřešit otázku, zda pravomocné rozhodnutí v restituční věci, učiněné ve správním řízení a přezkoumané správním soudnictvím, je překážkou res iudicata v případě, jestliže se žalobce domáhá stejného výsledku na základě obecných předpisů a zda v takovém případě má či nemá speciální předpis přednost před úpravou obecnou. Navrhují, aby dovolací soud zrušil rozsudek soudu prvního stupně i soudu odvolacího a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalobce se k dovolání nevyjádřil.

Nejvyšší soud po zjištění, že dovolání je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) OSŘ, že je uplatněn dovolací důvod upravený v § 241a odst. 2 písm. b) OSŘ a že jsou splněny i další náležitosti dovolání a podmínky dovolacího řízení, napadené rozhodnutí přezkoumal a zjistil, že dovolání je důvodné.

Za zásadní považuje dovolací soud otázky, zda v případě, že jeden ze spoluvlastníků pozemku, jehož vlastnictví nabyli v důsledku přidělu, se přidělu vzdá i jménem druhého spoluvlastníka, má jeho úkon účinky alespoň ve vztahu k jeho podílu, a dále otázku, zda oprávněná držba může vycházet z písemného právního úkonu, který za účastníka úkonu podepsal někdo jiný. Jde též o otázku, zda v případě, že žalobce se domáhá určení, že jeho právní předchůdce byl ke dni úmrtí vlastníkem věci, jsou pro výsledek řízení právně významné skutečnosti, nastalé po úmrtí předchůdce. Tvzením, že rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, které nemá v podstatné části oporu v provedeném dokazování, se dovolací soud v tomto řízení nemohl zabývat (viz § 241a odst. 3 OSŘ).

Ve věci jde o určení, zda právní předchůdci dovolatelů byli ke dni smrti vlastníky předmětných nemovitostí. Podle konstantní judikatury se dědic může domáhat určení, že zůstavitel byl ke dni úmrtí vlastníkem věci (např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 12. 2000, sp. zn. 20 Cdo 1897/98, publikovaný v Soudních rozhledech č. 6/2001). Toto určení se vztahuje ke dni smrti zůstavitele, a okolnosti nastalé později na něj nemohou mít vliv. I když je věc, které se toto určení týká, posléze projednána v dědickém řízení a je potvrzeno nabytí dědictví (případně schválena dohoda o vypořádání dědictví nebo je dědické řízení ukončeno jinak), neznamená to, že dědic je i nadále vlastníkem věci. Po smrti zůstavitele totiž mohlo dojít k právní skutečnosti, která měla za následek vznik vlastnického práva jiné osoby (např. v důsledku vydržení). Pro určení, zda zůstavitel byl ke dni smrti vlastníkem věci, jsou však tyto později nastalé skutečnosti bezvýznamné. Protože v dané věci žádá žalobce jen takovéto určení, je bezpředmětná námitka, že měl ve věci postupovat podle zákona o půdě, resp. že o vydání bylo již v restitučním řízení rozhodnuto. Taková námitka by mohla přicházet do úvahy jen v případě, že by se žalobce domáhal vydání věci. Totéž platí o námitce, že žalobce nemá na určení naléhavý právní zájem, neboť mohl žalovat přímo na plnění (vydání věci). Tato námitka by byla relevantní, pokud by žalobce žádal o určení jeho vlastnictví; o to však v dané věci nejde. V této části nejsou dovolání důvodná.

Je však třeba přisvědčit námitce, že pokud bylo zjištěno, že prohlášení o vzdání se přidělu podepsal jen jeden z přidělců, došlo k zániku vlastnického práva k ideální polovině přidělu, a druhý přidělec byl nadále spoluvlastníkem jen jedné ideální poloviny přidělu. Z tohoto hlediska se soudy věci

nezabývaly. Je-li příděl v podílovém spoluvlastnictví, pak vzdání se přídělu, učiněné jen jedním z přídělců - podílových spoluvlastníků - má za následek zánik spoluvlastnického práva tohoto přídělce. Touto otázkou se soudy nezabývaly a je tak dán dovolací důvod, uvedený v § 241a odst. 2 písm. b) OSŘ.

Konečně je třeba se zabývat otázkou vydržení sporných nemovitostí. Vzhledem k tomu, co bylo řečeno shora, je zřejmé, že pro určení vlastnického práva zůstavitelů ke dni úmrtí je pozdější vydržení nevýznamné. Avšak protože touto otázkou se dovolací soud, vázán obsahem dovolání, již v předchozím rozhodnutí zabýval, a vzhledem k tomu, že jeho závěry soudy vyložily tak, že stát nemohl být oprávněným držitelem nemovitostí pro nedostatek dobré víry, že je jejich vlastníkem, se dodává: Problematikou vydržení a oprávněné držby se dovolací soud již vícekrát zabýval. V rozsudku publikovaném pod č. C 1176 Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu, vydávaného nakladatelstvím C. H. Beck, svazek 16, se uvádí, že při hodnocení dobré víry je vždy třeba brát v úvahu, zda držitel při běžné (normální) opatrnosti, kterou lze s ohledem na okolnosti a povahu daného případu po každém požadovat, neměl, resp. nemohl mít, po celou vydržecí dobu důvodné pochybnosti o tom, že mu věc nebo právo patří. Dobrá víra zaniká v okamžiku, kdy se držitel seznámí se skutečnostmi, které objektivně musely vyvolat pochybnost o tom, že mu věc po právu patří anebo že je subjektem práva, jehož obsah vykonává. Z rozsudku publikovaného pod č. C 1306 Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu, svazek 18, se podává, že oprávněným držitelem je držitel, který věc drží v omluvitelném omylu, že mu věc patří. Omluvitelný je omyl, ke kterému došlo přesto, že držitel postupoval s obvyklou mírou opatrnosti, kterou lze se zřetelem k okolnostem konkrétního případu po každém požadovat.

V dané věci se vázanost soudů v nalézacím řízení rozsudkem dovolacího soudu mohla týkat jen hodnocení skutečností, ze kterých dovolací soud vycházel. Dovolací soud však nevyslovil, že by si stát musel být vědom skutečnosti, že prohlášení o vzdání se přídělu místo přídělkyně podepsal její manžel. Pokud by tedy soudy v dalším (popřípadě v jiném) řízení učinily zjištění, že stát ani při zachování obvyklé opatrnosti, kterou by bylo možné s ohledem na okolnosti tohoto případu po každém požadovat, nemohl zjistit, že podpis nepatří přídělkyni, byl by stát se zřetelem ke všem okolnostem v dobré víře, že došlo ke vzdání se přídělu a k obnovení jeho vlastnického práva. Pokud soudy v předchozím řízení dospěly k závěru, že stát oprávněným držitelem nebyl, aniž zjistily, zda byl s ohledem na tyto okolnosti v dobré víře, spočívá jejich rozhodnutí na nesprávném právním posouzení věci; na tom nic nemění ani okolnost, že šlo o posouzení otázky pro předmět řízení nevýznamné.

Z uvedeného je zřejmé, že dovolání je důvodné. Proto nezbylo, než rozhodnutí odvolacího soudu zrušit (§ 243b odst. 2 OSŘ věta za středníkem); vzhledem k tomu, že důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí i pro rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud i toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (243b odst. 3 OSŘ).

Další články:

- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení, insolvence](#)
- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výše výživného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výživné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Započtení pohledávek \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)